

С.В. БРІК, к.е.н., доцент, м. Харків, НТУ «ХП»

А.С. ПИЛИПЧУК, студент, м. Харків, НТУ «ХП»

ВПЛИВ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ

Для здійснення безперебійної виробничо-господарської діяльності будь-якого підприємства необхідно мати певний запас сировини, матеріалів та інших матеріальних цінностей, які використовуються в процесі виробництва. Запаси є об'єктивною необхідністю, а також на підприємстві запаси займають особливе

місце не лише у складі майна підприємства, а й у структурі витрат, оскільки виробничі запаси є однією з основних складових при формуванні собівартості готової продукції.

До найважливіших економічних категорій, які характеризують ефективність діяльності підприємств на засадах господарського розрахунку, відносять рентабельність. Вона означає дохідність, прибутковість підприємства. Рентабельно працює підприємство тоді, коли воно отримало надлишок над витратами на виробництво продукції у вигляді доходу.

Рентабельність належить до показників, що певною мірою узагальнено характеризують економічну ефективність діяльності підприємства. У ньому відображаються результати затрат не лише живої, а й уречевленої праці, ступінь використання засобів виробництва, якість реалізованої продукції, рівень організації виробництва та його управління. [1]

Розглянемо наступну модель рентабельності активів:

$$R = \frac{P}{A} = \frac{N - S}{A}$$

де: P - прибуток від реалізації продукції,

N - виручка від реалізації,

S - виробнича собівартість реалізованої продукції,

A - середня вартість активів організації за звітний рік.

Перетворимо модель:

$$R = \frac{(N/S - 1)}{(A/OA) \cdot (OA/Q) \cdot (Q/S)} = \left(\frac{N}{S} - 1\right) \cdot \left(\frac{OA}{A}\right) \cdot \left(\frac{Q}{OA}\right) \cdot \left(\frac{S}{Q}\right)$$

де: X = N/S - частка виручки, що припадає на 1 грн. повної собівартості продукції,

Y = OA/A - частка оборотних активів у формуванні активів,

Z = Q/OA - частка запасів у формуванні оборотних активів,

$L = S/Q$ - оборотність запасів.

Перший фактор цієї моделі говорить про цінову політику організації, він показує ту базову націнку, яка закладена безпосередньо в ціні реалізованої продукції.

Другий і третій фактори показують структуру активів і оборотних активів, оптимальна величина яких дає можливість зекономити оборотний капітал.

Четвертий фактор обумовлений величиною випуску і реалізації продукції і говорить про ефективність використання виробничих запасів, фізично він висловлює кількість оборотів, яке запаси роблять за звітний рік. [2]

Запропонована модель дозволяє з'ясувати вплив виробничих запасів на рентабельність активів. Також, при наявності даних за кілька послідовних років, дані фактори дають можливість провести фінансовий аналіз і розробити стратегію підвищення рентабельності.

Список літератури: 1. Горбонос Ф.В. Економіка підприємств: Підруч. - К.: Знання, 2010. - 463 с. 2. Гиляровская Л.Т., Соколов А.В. Факторный анализ показателей рентабельности активов коммерческих организаций // Аудит и финансовый анализ, №4 анализ, №4 2000